

do del Figueral (Montesa xxxii, 57.18), quan ja s'arriba al «bancalat» o sigui la zona ben conreada, més a l'est que el Pla de Marco. A l'enquesta que JCor. realitzà a l'Alcúdia de Crespins, li digueren que *El Canari* era una partida pròpia situada al Nord de la carretera (xxxii, 65.14) i prop de la Caseta del Guarda, que és el trifini amb Montesa i Canals (xxxii, 66.2). És doncs evident que es tracta d'una partida situada cama-ací-cama-allà de la partió entre els dos pobles, no gaire al N. del trifini amb Canals, sens dubte localitzada massa a l'E. per IGC 3º 04 × 38º 58, ben bé d'1 k.

HOMÒNIMS I PARÒNIMS: 2) *La Foia de Canari*, lloc fondo plantat prop d'Eslda (xxix, 164.2).

3) *Son Canari*, partida de Muro (xli, 20.1). No figura en el mapa Mascaró ni en el Despuig. Potser és un malnom.

4) *La Canariera*, partida de Torrent (xxx, 144.3).

I finalment, 5) *Els Canors*, partida de Teulada (xxxiv, 61.19).

ETIM. Essent *Canari* un nom que sembla important i antic, cal dubtar molt que es pugui identificar amb el nom del moixó o l'ètnic de les Illes Canàries. Més aviat cal pensar en un nom anterior ja a la Conquesta. Tant pel costat mossàrab com de l'àrab es podrien trobar fàcilment etimologies, però l'arabisme té l'avantatge en aquest cas (a part de la fermesa filològica) de donar-nos una explicació més fàcil de la *-i*.

Qannàriya, tot i ser mot estrany a l'àrab clàssic i no documentat en *PAlc*, és ben conegut en el sentit de «cardon, artichaut»: *RMa*, 164 «cardo, -onis» (no figura en la part llatí-àrab), en els nostres botànics Abenbeclarix, Abenalbéitar, Abenalauam i Abu'l-Walid, en el Mansuri i com a mot de Barbaria tant en Bochor com en Dombay (Dozy, *Suppl.* I, 411a), Beaussier el registra com a propi de Tunis per a «carxofa»; i Lerchundi (s. v. *alcachofa*) explica que es diferencia del *barsáf* o carxofa pròpia perquè designa una variant hortícola originària d'Europa.

Quasi sempre, almenys segons la norma, els noms àr. d'unitat en *-a* designant plantes tenen al costat un collectiu sense la *a*; aquest semblaria formar una excepció, car no sols no es troba aquest collectiu en cap dels autors citats, sinó que Beaussier fa constar que *qannàriya* en aquest cas s'usa com a collectiu i Lerchundi precisa que el plural és el feble *qannàriyât*; tanmateix és inversemblant que el collectiu *qannàri* no vagi existir enlloc —en contra de totes les analogies—, i de fet Lerchundi en registra una variant *qandâdi* que bé deu ser una lleu alteració d'aquest collectiu.

Ara bé, no corresponent aquest mot a cap arrel àr. i essent estrany als diccionaris clàssics, deuen tenir raó Dozy i d'altres en dir que és un manlleu del grec *κινάρα* 'carxofa' (ja en Dioscòrides). Simonet, p. 97, en dóna encara més documentació, però encara que sigui mot d'origen europeu en àrab no és en realitat mossàrab. En conclusió *El Canari* està en realitat per *Alcanari* 'les carxofes, camps de carxofes'. (Cf. el mot *alcanària*, *DECat* I, 159b55-160a11).

Els Canors (5) podria ser derivat d'una variant vul-

gar de *qannàriya* perquè davant de *r* i prop de *q* la *a* àr. sona *â* (a velar). Tanmateix, cf. també *cano* en el *DECat* II, 476b39-53 i *Alcanó*, poble de les Garrigues.

La Prof. M. Jesús Navarro de l'Institut de Secundària de Crevillent pregunta (v-1994) si «la Costera Encarnelles» del te. d'aquella vila pot ser d'un nom de significat 'carxofes bordes'. Sí: justament podria resultar d'un derivat de l' *al-qannàriya*, comentat, en superlatiu islàmic *al-qanari-él-Lah* 'el magnífic carxofar' > *ancarenella*, amb metàtesi, i *-ez* caduca. Cf. encara *carnerols* 'espècie de xicoires' (*DECat* II, 478a60 o n. 4).

Canarillo, V. *Canals* *Canarossa*, V. vol. I, 92-94

CANAVAT, CANYAVATE

El Canavat, partida de Rellu (Marina d'Alacant) (xxxv, 146.15). El *Dicc. Postal* dóna el nom de *Canavats* com a «caserío» de l'Ajuntament de Rellu. J. G. M. recollí als anys 1930 el NL *kanavate* (Canyavate) com a partida de Xixona. De Xixona a Rellu hi ha 22 k., però entremig no hi ha cap altre poble. És doncs probable que *El Canavat* que recollí JCor. i el *Canyavate* de J. G. M. siguin el mateix lloc, o, en tot cas, que sigui un nom repetit amb dues variants fonètiques.

ETIM. L'opció etimològica versemblant és la de l'àrab *qanawât* que *RMa* (278.4 i 164b1) dóna com a plural de *qanâ* «canalis». *PAlc* dóna *canâ*, *canaguât* amb el significat de «canal de madera» i «teja para canal maestra». Mot que retrobem en Boqtri i en diverses fonts lexicogràfiques antigues. Aben-Djobair, que viatjà per València, recull el mot com a terme d'arquitectura (cf. Dozy, *Suppl.* II, 414b). Es podria pensar també, com a ètmon de *Canavat-Canyavate*, en el mossàrab heretat de CANNABETUM, collectiu de CANNABIS 'cànem', però això comportaria problemes fonètics difícils de resoldre (la *e* tònica mossàrab difícilment podria convertir-se en *a* catalana). D'altra banda, no creiem que aquest nom tingui res a veure amb l'àrab *qatabani*, parlar d'un dels regnes del Sud d'Àràbia (Moscata). J. F. C.

CANAVELLES

Municipi del Conflent, cantó d'Oleta, localitat a l'esquerra de la Tet, entre Fontpedrosa i Oleta, a l'indret on aquest riu forma el congost dels Graus de Canavelles o d'Oleta.

PRON. POP.: *kənbəʎəs* a Noedes (1960). Gentili: *kənbəʎáts*, Toès (1959).

DOC. ANT. *Canabellas* c. 800 (Baluze cviii, cita, s. v. *Cuixà*), 854 (Abadal, *Eixalada*, 134), *Canavellas* 845 (Baluze cviii, id. *Cuixà*), 846 (Alart, *Bull. Soc. Agr. Sc.* x, 80), *Kanavellas* 868 (Abadal, *Eixalada*, 137), 878 (*Marca*, 801), *Kanabellas* 875 (CollMoreau II, 143), *Canavelles* 864-65 (Abadal, *Eixalada*, 136), *villa*